

O SKRÓTACH I SKRÓTOWCACH W PRACY TŁUMACZA

Marta Czyżewska

Autorka jest doktorem nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa, adiunktem w Instytucie Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego. Jest tłumaczem przysięgłym języka niemieckiego i członkiem PT TEPIŚ. Artykuł jest tłumaczeniem referatu wygłoszonego w języku niemieckim podczas XIX Warsztatów Przekładu Prawniczego i Specjalistycznego w Warszawie w 2005 r.

1. Wprowadzenie

Skróty i skrótownice towarzyszą nam na każdym kroku, w każdej sferze życia, szczególnie zaś w tekstach tworzonych w naukach przyrodniczych, w gospodarce, technice, polityce. Występują też często w nazwach własnych (stowarzyszeń, urzędów, partii politycznych i in.) oraz w nazwach produktów. Pojawiają się także w pracy tłumacza, w której – przy braku doświadczenia w pracy translatorskiej i braku odpowiednich słowników – istnieje niebezpieczeństwo, że mogą się stać także pułapkami.

Oto ilustracja tej tezy w postaci fragmentu piosenki niemieckiej grupy rockowej „Die fantastischen Vier“ (F4), który prawie w całości jest oparty na skrótach i skrótownicach: „ARD, ZDF, C&A/ BRD, DDR und USA/ BSE, HIV und DRK/ GbR, GmbH - ihr könnt mich mal/ THX, VHS und FSK/ RAF, LSD und FKK/ DVU, AKW und KKK/ RHP, USW, LMAA/ PLZ, UPS und DPD/ BMX, BPM und XTC/ EMI, CBS und BMG/ ADAC, DLRG – ojemine/ EKZ, RTL und DFB/ ABS, TÜV und BMW/ KMH, ICE und Eschede/ PVC, FCKW – is nich OK”.

W tekście piosenki przemieszane są ze sobą różne rozpowszechnione określenia dotyczące np. mediów i życia politycznego w Niemczech (ZDF – *Zweites Deutsches Fernsehen* [Drugi Program Publicznej Telewizji Niemieckiej], BRD – *Bundesrepublik Deutschland* [Republika Federalna Niemiec], FDJ – *Freie Deutsche Jugend* [Wolna Młodzież Niemiecka]), zupełnie nieznane formy okazjonalne (VFB – *Verein für Bewegungsspiele* [Stowarzyszenie Gier Ruchowych]), angielskie formy skrócone (SOS – *Save Our Ship/Souls* [sygnał wzywania pomocy], THX – *thanks* [‘dziękuję’ – forma używana w komunikacji elektronicznej]) czy skrócone zdania (FDH – *Friß die Hälfte!* [żartobliwe określenie skutecznej diety: Jedz połowę!]) oraz wiele innych skróconych nazw.

Świadczy to dobitnie o tym, że formy skrócone są rozpowszechnione w języku i że cieszą się dużą popularnością, ponieważ zabierają – zarówno w komunikacji pisemnej jak i ustnej – niewiele miejsca, brzmią nowocześnie i wydają się być ekonomicznymi środkami wyrazu w świecie, który bardzo trafnie charakteryzuje powiedzenie, że czas to pieniądz. Formy skrócone – zjawisko bardzo charakterystyczne dla języka niemieckiego – są wygodne w użyciu, jednak pogłębiająca się tendencja do tworzenia nadmiernych ilości nowych form tego typu i przesadnie częste ich używanie mogą doprowadzić do powstawania wieloznacznych lub nawet niezrozumiałych wypowiedzi.

2. Skróty

Skróty (Abkürzungen) są charakterystyczne dla języka pisanego, w języku mówionym mamy do czynienia z pełną formą danego słowa, np. *Hbf.* – *Hauptbahnhof* [główny dworzec kolejowy]. W języku niemieckim oprócz używania utrwalonych i znanych skrótów istnieje możliwość tworzenia nowych skrótów poprzez skracanie wyrazu w dowolnym miejscu, i tak zamiast pełnego słowa *Jahrgang* można używać kilku skrótów: *Jahrg.*, *Jhrg.* lub *Jg.* Skróty tworzy się najczęściej od pierwszej litery słowa (*S.* = *Seite* [strona]), od pierwszych liter (*Abt.* = *Abteilung* [dział]), wykorzystując pierwszą i ostatnią literę (*Dr.* = *Doktor*) lub pierwszą oraz inne charakterystyczne dla danego słowa litery (*Jhg.* = *Jahrgang* [rocznik], *z. Hdn.* = *zu Händen* [do rąk]).

3. Skrótownice

Skrótownice (Kurzwörter) to mini-słowa, które używane są w języku pisanym i mówionym, w języku niemieckim mają swój rodzaj (*der Lkw* – *der Lastkraftwagen* [samochód ciężarowy], *das Mikro* – *das Mikrofon* [mikrofon]), który jednak może być inny dla całego słowa i inny dla jego skróconej wersji (*die Mikro* – *der Mikrowellenherd* [kuchenka mikrofalowa]).

Skrótownice w języku niemieckim można podzielić na różne grupy w zależności od ich budowy (litery, sylaby pełne i fragmenty sylab):

- a) skrótownice literowe (Buchstabenkurzwörter/Initialwörter), do których zaliczamy literowce i głoskowce, składające się z liter/głosek wymawianych osobno lub łącznie,
- b) skrótownice sylabowe (Silbenkurzwörter), które składają się z sylab,
- c) skrótownice mieszane (Mischkurzwörter) będące połączeniem skrótownców literowych z sylabowymi.

Skrótownice literowe tworzymy najczęściej z pierwszych liter poszczególnych części składowych pojęcia. Dla literowców charakterystyczna jest wymowa analityczna (j. niemiecki: *DRK* – *Deutsches Rotes Kreuz*, do czytania jak ‘de er ka’ [Niemiecki Czerwony Krzyż]; j. polski: *NBP* – *Narodowy Bank Polski*, do czytania jak ‘en be pe’), zaś dla zgłoskowców wymowa syntetyczna (j. niemiecki: *TÜV* – *Technischer Überwachungsverein*, do czytania jak ‘tűf’ [Zrzeszenie Nadzoru Technicznego]); j. polski: *ZUS* – *Zakład Ubezpieczeń Społecznych*, do czytania jak ‘zus’). W potocznym języku niemieckim to właśnie charakterystyczna dla zgłoskowców wymowa powoduje, że oprócz zapisywania ich – jako skrótownców – za pomocą wielkich liter, często zaczyna się je traktować jako samodzielne słowa (wielka litera na początku, pozostałe litery małe): *AIDS/Aids*, *UFO/Ufo*, *NATO/Nato*. W ten sposób „usamodzielniały” się liczne zgłoskowce przejęte z języka angielskiego, takie jak *Laser* (*light amplification by stimulated emission of radiation*) czy *Radar* (*radio detecting and ranging*). Należy ponadto zauważyć, że często właśnie w języku potocznym zacierają się różnice w wymowie skrótownców literowych i literowce są wypierane przez zgłoskowce: *FAZ* – *Frankfurter Allgemeine Zeitung* → ‘fats’ zamiast ‘ef a zet’.

Skrótownice literowe składają się czasem z dwóch członów (*AU* – *Abgasuntersuchung* [badanie spalin]), choć bywają też formy zawierające cztery człony i więcej (*GmbH* – *Gesellschaft mit begrenzter Haftung* [Sp. z o.o.], *StGB* – *Strafgesetzbuch* [Kodeks Karny]), ale najczęściej są to formy trzyczłonowe (*BMW* – *Bayerische Motorenwerke*, *CDU* – *Christlich-Demokratische Union* [Unia Chrześcijańsko-Demokratyczna]).

Sylabowce tworzone są w oparciu o pierwsze sylaby (Kopfwörter: *Prof.* – *Professor*, *Krimi* – *Kriminalroman* [kryminał]) lub o ostatnie sylaby (Endwörter/Schwanzwörter: *Bus* – *Automobil/Omnibus*, *Bahn* – *Eisenbahn* [kolej]) i zawierają najczęściej jedną lub dwie sylaby. Zdarzają się też złożenia pierwszych i ostatnich sylab (Kopf-Schwanzwörter), co widać np. w słowie *EUROVISION* (*Europäische Television/ European Television*).

Dla form mieszanych typowe są minimum dwa człony i to w różnych konfiguracjach, np. litery i sylaby (*Azubi* – *der/die Auszubildende* [praktykant/ka]), litery i słowa (*U-Haft* – *Untersuchungshaft* [areszt śledczy]), sylaby (lub ich części) i słowa (*Isomatte* – *Isoliermatte* [karimata]).

4. Skróty i skrótownice dawniej i dziś

Skróty i skrótownice nie są wcale współczesnym wynalazkiem, dowody na ich istnienie możemy znaleźć w najstarszych źródłach pisanych. Przykładem może być motto starożytnego Rzymu umieszczane na sztandarach, monetach itd. za pomocą inicjałów *SPQR* (*senatus populusque Romanus* [senat i lud rzymski]).

Pod koniec XIX-go wieku nastąpił ogromny wzrost ilości skrótów i skrótownców, które pojawiały się w związku z rozwojem przemysłu i powstawaniem języków fachowych. Dziś trudno

sobie wyobrazić język bez istniejących w nim form skróconych, które dłuższe pojęcia pomagają wyrażać za pomocą niewielu znaków. Wraz z rozwojem komunikacji fachowej w XX-ym wieku przede wszystkim skrótowce zaczęły mieć po kilka czy kilkanaście znaczeń (np. *DUDEN – Das Wörterbuch der Abkürzungen* podaje 16 znaczeń dla kombinacji liter ‘PR’, a dla ‘pr.’ aż 28 znaczeń), obecnie nierzadko zdarzają się kombinacje 2 liter odnoszące się do wielu dziedzin, które mają nawet po kilkadziesiąt znaczeń (np. wg wspomnianego słownika skrótowiec ‘Pr.’ ma ponad 80 znaczeń). W języku niemieckim najbardziej rozpowszechnione są skrótowce trzyczłonowe i wraz z powiększającą się ilością nowych znaczeń danych kombinacji znaków coraz częściej potrzebny jest kontekst, a w razie potrzeby także słownik zawierający skróty i fachowe skrótowce. Widać więc, że tłumacz, szczególnie przekładający teksty fachowe, może w swojej pracy natrafić na różne – często nieznane mu – skrótowce i musi poddać je wnikliwej analizie i umiejętnie dobrać pasujący ekwiwalent.

Na poniższych przykładach chciałabym zilustrować wieloznaczność kombinacji dwóch liter ‘A’ i ‘B’ (różne warianty zostały zaczerpnięte ze słownika *DUDEN – Das Wörterbuch der Abkürzungen*):

AB

1) *Altbau*, 2) *Amtsbürgermeister/-in*, 3) *Anodenbatterie*, 4) *Anrufbeantworter*, 5) *Arbeitsbereich*, 6) *armierter Beton*, 7) *Aufsichtsbehörde*, 8) *Ausführungsbestimmung (-en)*;

ab.

1) *abends*, 2) *aber*, 3) *aberratio (Biol.)*, 4) *abgefertigt*, 5) *abgegangen*, 6) *abgesandt*, 7) *abonnieren/abonniert*;

Ab.

1) *Abend*, 2) *Aberration (Biol.)*, 3) *Abitur*, 4) *Abiturient/-in*;

a.B.

1) *am Berg*, 2) *auf Befehl*, 3) *auf Bestellung*, 4) *außer Betrieb*;

A.B.

1) *Arbeitsbataillon*, 2) *Armeebefehl*, 3) *Armierungsbataillon*, 4) *Artilleriebeobachter*, 5) *Artilleriebeobachtung*, 6) *Augsburger Bekenntnis*.

5. Uwagi ortograficzne o skrótach i skrótowcach

O ile w języku polskim nie stawiamy kropki, jeśli ostatnia litera skrótu jest jednocześnie ostatnią literą skracanego wyrazu (np. *mgr – magister*, *dr – doktor*), o tyle w języku niemieckim regułą jest stawianie kropki na końcu każdego skrótu, niezależnie od tego, czy ostatnia litera skrótu jest pierwszą, środkową czy ostatnią literą skracanego wyrazu: np. *S. – Seite [strona]*, *Mag. – Magister*, *Whg. – Wohnung [mieszkanie]*. Jeśli skrót odnosi się do grupy wyrazów, to po pierwszej literze każdego skracanego wyrazu należy postawić kropkę (j. niemiecki: *ü. d. M. = über dem Meeresspiegel [nad poziomem morza]*; j. polski: *n.p.m. = nad poziomem morza*). Czasami zdarzają się formy podwójne, jak np. *M. f. G.* lub *MfG – Mit freundlichen Grüßen [serdeczne pozdrowienia]*, kiedy obok formy starszej (z kropkami) coraz częściej pojawia się w użyciu forma bardziej nowoczesna, wskazująca na kierunek zmian (od kilku lat słowniki dopuszczają do użytku także dwa warianty innego skrótu, a mianowicie *u. s. w.* oraz *usw. – und so weiter [i tak dalej/itd.]*.

Poniżej podaję kilka przykładów pisowni skrótów zaczerpniętych ze słownika *DUDEN – Das Wörterbuch der Abkürzungen*. I tu ponownie potwierdza się fakt, że niektóre skróty są jednoznaczne i są z reguły znane tłumaczowi, a jeśli nie, to można je bez problemu rozszyfrować dzięki kontekstowi lub słownikowi (czasem w tekście obcojęzycznym pojawiają się skrótowce o charakterze międzynarodowym, w zależności od tematyki np. angielskie lub łacińskie). W przypadku skrótów wieloznacznych tłumacz staje niejednokrotnie przed dylematem, jakie znaczenie powinien wybrać i wówczas znajomość kontekstu oraz fachowy słownik skrótów stają się w jego pracy nieodzowne.

Oto przykłady skrótów grup wyrazów w języku niemieckim:

<i>a. ds. T.</i>	<i>an demselben Tag</i>
<i>a. d. S.</i>	<i>an der Saale/ an der See</i>
<i>a. d. O.</i>	<i>an der Oder/ an der Oberfläche</i>
<i>a. gl. O.</i>	<i>am gleichen Ort</i>
<i>e. Br. m. U.</i>	<i>eigenhändiger Brief mit Unterschrift</i>
<i>i. A.</i>	<i>im Allgemeinen/ im Aufbau/ in Abwesenheit/ in Ausbildung/ im Auftrag (i. Auftr., Varianten: i. b. A./ i. bes. A. = im besonderen Auftrag)</i>
<i>i. B.</i>	<i>im (in) Bau/ in Bayern/ im Besonderen/ im (in) Betrieb/ in Buchstaben</i>
<i>i. D.</i>	<i>im Dienst/ im Durchmesser/ innerer Durchmesser/ im Durchschnitt/ inklusive Dividende</i>
<i>m. d. F. d. G. b.</i>	<i>mit der Führung des Geschäftes (der Geschäfte) beauftragt</i>
<i>m. d. V. b.</i>	<i>mit der Verwaltung beauftragt</i>
<i>m. d. B. u. Ktn.</i>	<i>mit der Bitte um Kenntnisnahme</i>
<i>p. P.</i>	<i>pro Person</i>
<i>s. R.</i>	<i>siehe Rückseite</i>
<i>u. A. w. g.</i>	<i>um Antwort wird gebeten (→ R.S.V.P. – franz.)</i>
<i>u. d. M.</i>	<i>unter der Mitarbeit/ unter dem Meeresspiegel/ unter dem Mikroskop/ unter der Mitwirkung</i>

Oto przykłady skrótów grup wyrazów w języku łacińskim:

<i>i. q. e. d.</i>	<i>id quod erat demonstrandum (das, was zu beweisen war)</i>
<i>e. a.</i>	<i>eiusdem anni (desselben Jahres)</i>
<i>e. c.</i>	<i>ex commissione (nach Auftrag)/ ex concluso (nach Beschluss)/ exempli causa (beispielsweise)</i>
<i>e. o., ex off.</i>	<i>ex officio (von Amts wegen)</i>
<i>pp., p. p., ppa., p. pa., p. pro., p. proc.</i>	<i>per procura/ per procurationem (in Vollmacht) [aber: p.p. – post partum (nach der Geburt)]</i>
<i>s. q.</i>	<i>status quo (Zustand wie bisher)</i>
<i>t. i. d.</i>	<i>ter in die (dreimal täglich [Pharm.])</i>

Oto przykłady skrótów grup wyrazów w języku angielskim:

<i>e. a. o. e.</i>	<i>errors and omissions excepted (Irrtümer und Auslassungen vorbehalten)</i>
<i>p. p.</i>	<i>post(age) paid (Porto bezahlt, portofrei)</i>
<i>t. l. o. , T. L. O.</i>	<i>total loss only (Versicherung nur gegen Totalverlust)</i>
<i>u. u. r.</i>	<i>under usual reservation (unter dem üblichen Vorbehalt)</i>

Skrótowce w języku niemieckim są zasadniczo pisane bez kropek (*ADAC* – *Allgemeiner Deutscher Automobilclub* [*Niemiecki Automobilklub*]) z wyjątkiem pojęć z innych języków, które pisane są w formie oryginalnej (*c.i.f.* – *cost, insurance, freight* [*koszt, ubezpieczenie i fracht*], *R.A.F.* – *Royal Air Force*).

Zgodnie z regułą pisane bez kropek są też m. in. skrótowce odnoszące się do nazw miar, wag (*m* – *Meter* [metr], *l* – *Liter* [litr], *v* – *velocitas/Geschwindigkeit* [prędkość]), pierwiastków chemicznych (*Ca* – *Calcium* [wapń], *Na* – *Natrium* [sód]), czy do międzynarodowych określeń państw i walut (*PL* [Polska], *D* [Niemcy]; *PLN* [polski złoty], *EUR* [euro]).

Do grupy skrótowców pisanych bez kropek należą też różne wielocłonowe określenia fachowe, które można spotkać np. w języku prawniczym. Poniżej podaję kilka przykładów dotyczących nazw niemieckich ustaw i rozporządzeń (źródło: *DUDEN – Das Wörterbuch der Abkürzungen*), wskazujących na brak jednolitych zasad tworzenia tych skrótowców, co w pracy tłumacza może okazać się sporym utrudnieniem:

<u>AbfRest-ÜberV</u>	<i>Abfall- und Reststoff-Überwachungsverordnung</i>
<u>AGSchZuVO</u>	<i>Landesverordnung über Zuständigkeiten auf dem Gebiet des Arbeits- und technischen Gefahrenschutzes</i>
<u>ChemStrOWiV</u>	<i>Chemikalien-Straf- und –Ordnungswidrigkeiten-Verordnung</i>
<u>GebQStrVerk.</u>	<i>Gebührenordnung für Maßnahmen im Straßenverkehr</i>
<u>GüFernVkÄG</u>	<i>Güterfernverkehrsänderungsgesetz</i>
<u>MitErgG</u>	<i>Gesetz zur Ergänzung des Gesetzes über die Mitbestimmung der Arbeitnehmer in den Aufsichtsräten und Vorständen der Unternehmen des Bergbaus und der Eisen und Stahl erzeugenden Industrie</i>
<u>SchpflG, SchPfliG</u>	<i>Schulpflichtgesetz</i>
<u>StraBEG</u>	<i>Strafbefreiungserklärungsgesetz</i>
<u>StVUnfG</u>	<i>Gesetz zur Durchführung einer Straßenverkehrs-unfallstatistik</i>
<u>WoGeldG, WoGG</u>	<i>Wohngeldgesetz</i>
<u>WÖGWV</u>	<i>Verordnung über die Weiterbildung und Prüfung auf dem Gebiet des Öffentlichen Gesundheitswesens</i>
<u>HundAbgG</u>	<i>Hundeabgabengesetz</i>
<u>HundStG, HuStG</u>	<i>Hundesteuergesetz</i>
<u>SchornstFG</u>	<i>Schornsteinfegergesetz</i>

6. Słowotwórstwo a formy skrócone

Skróty i skrótowce często wykorzystuje się w słowotwórstwie, ponieważ przyczyniają się do ułatwiania komunikacji międzyludzkiej. I tak na określenie ‘korespondenta stacji telewizyjnej ZDF’ powstało w języku niemieckim bardzo wygodne złożenie *ZDF-Korrespondent*. W języku potocznym od licznych form skróconych można tworzyć także bardzo wygodne w użyciu przymiotniki, dla których przy tłumaczeniu np. na język polski trzeba użyć dłuższej (i często niezbyt poręcznej) formy opisowej – *TÜV-mäßig* [pod względem badania technicznego przez TÜV/ pod kątem TÜV] (→ *TÜV-mäßig ist das Auto in Ordnung*).

7. Skrótowość w komunikacji elektronicznej

W obecnych czasach opanowanych przez media elektroniczne dążenie do skrótego wyrażania myśli bardzo się rozpowszechniło, a to dzięki ograniczeniu informacji np. do 160 znaków wysyłanych z telefonu komórkowego w postaci SMSa. Podobnie jest w listach elektronicznych, gdzie wprawdzie nie ma takiego ograniczenia ilości znaków, ale przyzwyczajenie do korzystania z SMSów i położenie nacisku na nowe treści oraz chęć zredukowania całej otoczki związanej z pisanem listu (nagłówek, pozdrowienie, pożegnanie itd.) powodują, że w komunikacji elektronicznej – prócz zabawnych emotikonów – pojawia się dużo form skróconych. Najczęściej są to pierwsze litery słów, złożzeń, a nawet zdań. Zawierają one także pomysłowo wykorzystane liczebniki, które zastępują tu zbitki liter (np. *n8* – *Nacht*).

Poniżej kilka wybranych przykładów z komunikacji elektronicznej w języku niemieckim i angielskim:

Język niemiecki:

gn8	<i>gute Nacht</i> (także j. angielski: <i>good night</i>)
gw	<i>Glückwunsch</i>
ka	<i>keine Ahnung</i>
kp	<i>kein Problem</i>
bs	<i>bis später</i>
we	<i>Wochenende</i> (także j. angielski: <i>weekend</i>)

Język angielski:

2L8	<i>too late (zu spät)</i>
afk	<i>away from keyboard (bin weg von der Tastatur)</i>
bak	<i>back at keyboard (wider an der Tastatur)</i>
b4	<i>before (bevor)</i>
hak	<i>hugs and kisses (Umarmung und Küsse)</i>
ily	<i>I love you</i>

8. Uwagi końcowe

Z biegiem czasu różne formy skrócone, używane zamiast dłuższych grup wielowyrazowych, przekształcają się w samodzielne twory językowe, a łączna wymowa ich części składowych wzmacnia proces idiomatyzacji tak, że coraz częściej nie pamiętamy, że złożone są z pierwszych liter kilku słów (np. LASER/Laser, AIDS/AIDS – patrz punkt 3).

Warto zauważyć, że niektóre formy skrócone tworzy się tak, aby zgrabnie nawiązać do istniejących już słów, co podkreśla dodatkowo ich znaczenie zawarte w formie pełnej (np. *SAFE – Sicherheitsanalyse für Ernstfälle*, *BUND – Bund für Umwelt und Naturschutz in Deutschland*, *WOMAN – World Organisation of Mothers of all Nations*, *ERASMUS – European Action Scheme for the Mobility of University Students* (→ *Erasmus von Rotterdam*)).

W słowotwórstwie języka niemieckiego skróty i skrótowce są wykorzystywane do tworzenia ciekawych i przydatnych określeń, jak np. *IBAN-Code*, *PISA-Studie*, *PR-Agentur*, *aids-infiziert*, *Kabel-TV*, *NATO-Verbündeter*, *UN-Vollversammlung*. Ponieważ tego typu struktury są obce językowi polskiemu, wymagają od tłumacza konieczności dokonania tłumaczenia opisowego na język polski. Jednocześnie tłumacząc z języka polskiego na niemiecki tłumacz powinien mieć na uwadze te różnice w słowotwórstwie i starać się tworzyć złożenia oraz unikać nadużywania form opisowych lub prostych kalek językowych np. *kod IBAN* → *Code IBAN* (powinno być: *IBAN-Code*), *zarażony AIDS* → *mit AIDS/Aids infiziert*, powinno być: *aids-infiziert*).

Skróty i skrótowce są odpowiedzią na dążenie w komunikacji językowej do zwięzłości wypowiedzi, a za pomocą skromnych środków – poprzez skracanie pełnych form – można tu osiągnąć zamierzone cele. Jednocześnie należy zwrócić uwagę na fakt, że w dobie rozwoju różnych dziedzin pojawia się coraz więcej form skróconych i zwiększa się ilość odnoszących się do nich znaczeń. To wszystko powoduje, że tłumacz coraz częściej jest konfrontowany z nowymi, a także często wieloznacznymi formami skróconymi. Powinien więc zawsze zwracać szczególną uwagę na kontekst i korzystać ze sprawdzonej specjalistycznej literatury.

Bibliografia

- Bartzsch, R., R. Pogarell, M. Schröder (red.) (2004), *Wörterbuch überflüssiger Anglizismen*. Paderborn: IFB Verlag.
DUDEN Das Wörterbuch der Abkürzungen (2005), Mannheim: Dudenverlag.
Płociennik, I., D. Podlaska (2004), *Słownik wiedzy o języku*. Bielsko-Biała: PARK.

Ulrich, W. (2002), *Wörterbuch – Linguistische Grundbegriffe*. Berlin/Stuttgart: Gebr. Borntraeger Verlagsbuchhandlung.

Ulrich, W. (2004), „Kürzel deutscher und englischer Vollwörter in der deutschen Gegenwartssprache – linguistische Beschreibung und sprachdidaktischer Kommentar“, w: R. Lipczuk, K. Nerlicki, W. Westphal (red.), *Kommunikation für Europa. Sprachkontakte, Sprachkultur, Sprachenlernen*. Szczecin: Oficyna IN PLUS.11-22.

SUMMARY

Abbreviations and acronyms are widely used in every area of life, especially in the natural sciences, in economics, technology, and politics. They also often appear in proper names (i.e., associations, bureaux, political parties, etc.) and in product names. Abbreviations and acronyms are a response to the pursuit in linguistic communication to concise expression. Via modest means, i.e., the shortening of full forms, one can attain intended objectives. Moreover, as specialized fields develop, more and more shortened forms come into usage – and at the same time as does the set of meanings attached to them. The result of this is that the translator is ever more often confronted with new, oft-times ambiguous abbreviated forms. Therefore, he or she should always pay special regard to context and utilize reliable specialist literature.